

ПРО НАСЛІДКИ ШИРОКОМАСШТАБНОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ ДЛЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Сергій Іванюта, д-р техн. наук, головний консультант відділу критичної інфраструктури, енергетичної та екологічної безпеки центру безпекових досліджень НІСД

Відповідно до пп. 1, 2 статті 55 Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 року при веденні воєнних дій має бути виявлена турбота про захист природного середовища від широкої, довгочасної і серйозної шкоди. Такий захист включає заборону використання методів або засобів ведення війни, що мають на меті завдати або, як можна очікувати, завдадуть такої шкоди природному середовищу й тим самим завдадуть шкоди здоров'ю або виживанню населення. Заподіяння шкоди природному середовищу як репресалій заборонено.

24-й Принцип Декларації Ріо про навколишнє середовище та розвиток проголошує, що війна за своєю суттю є руйнівною для сталого розвитку. Тому держави поважають міжнародне право, що забезпечує захист довкілля під час збройного конфлікту, і, якщо необхідно, також співпрацюють заради його подальшого розвитку.

Через російську збройну агресію екологічна ситуація в державі постійно погіршується внаслідок руйнування об'єктів критичної інфраструктури, екологічно небезпечних підприємств, загалом – активізації природних і техногенних загроз. У різних регіонах України загострюються проблеми поводження з відходами, небезпечними хімічними речовинами та об'єктами, погіршення стану водних ресурсів та водопостачання, забруднення ґрунтів, порушення ландшафтів, природоохоронних об'єктів та територій (перелік випадків наведено у Додатку).

Через дії російських військ прискорюється формування нових та зростання ризиків небезпечних техногенних змін екологічного стану зони впливу Чорнобильської АЕС та локальних підвищень радіаційного фону. Під час масштабного військового вторгнення в Україну російськими військами було захоплено Чорнобильську і Запорізьку атомні електростанції. Захоплення ЧАЕС і ЗАЕС російськими військовими й перебування на українських ядерних об'єктах озброєних військових та представників російської атомної

галузі є прямим актом ядерного тероризму і порушенням вимог ядерної та радіаційної безпеки.

У зоні відчуження навколо ЧАЕС російські окупанти наприкінці березня 2022 р. створили величезний склад боєприпасів, що могли здетонувати в будь-який час, а відтак призвело б до масштабної екологічної катастрофи, жертвами якої ризикували стати сотні мільйонів жителів Європи. В умовах війни досить складно, а в деяких випадках практично неможливо відслідкувати радіаційну та пожежну ситуації у Чорнобильській зоні, що вимагає посилення спроможності системи моніторингу стану довкілля, в тому числі засобами дистанційного зондування землі із залученням обладнання партнерів країн ЄС та США.

Від постійних викидів шкідливих речовин, що потрапляють у водойми в результаті обстрілів російських військ, відбувається значне збільшення у воді вмісту цинку, міді, хрому, свинцю, кадмію та інших отруйних речовин.

На сході України значно зростає ризик забруднення ґрунтових та поверхневих водних ресурсів шахтними водами з підвищеною мінералізацією, наявністю сульфатів та хлоридів, а також високим рівнем заліза та інших важких металів. Існує висока ймовірність радіоактивного забруднення через вплив шахти «Юнком», що знаходиться біля м. Єнакієве.

Масштабні пожежі на промислових підприємствах, нафтобазах у результаті ракетних обстрілів російських військ є джерелами забруднення значної території України і призводять до викидів в атмосферу стійких органічних забруднювачів, до яких відносяться діоксини, фурани, етиленхлорид, вінілхлорид, хлорини і феноли, бензапірен, сполуки свинцю і ртуті, що мають високі канцерогенні властивості. Таке забруднення поширюється на значні території та викликає тривале погіршення стану та якості ґрунту, сільськогосподарських і лісових угідь.

Унаслідок військових дій у лісах залишається велика кількість ракет та нерозірваних боєприпасів, що представлятимуть серйозну загрозу для екосистеми та населення протягом багатьох років. Природні екосистеми страждають через фортифікаційне будівництво, пошкодження їх вибухами, військовим транспортом, пожежами. Вздовж Азово-Чорноморського узбережжя, східного та північного кордонів України значна частина національних парків опинилася у зоні системної кризи через неможливість доставити туди корми для тварин і птахів (наприклад, біосферний заповідник «Асканія-Нова», національні природні парки «Азово-Сиваський» та «Джарилгацький»).

Загалом, за інформацією Міністерства захисту навколишнього середовища та природних ресурсів України, російські війська ведуть бойові дії на території 900 об'єктів природно-заповідного фонду площею 1,24 млн га, що становить близько третини площі природно-заповідного фонду України. Під загрозою ураження та знищення перебуває близько 200 територій площею 2,9 млн га.

Катастрофічний характер руйнувань і погіршення основних компонентів довкілля через дії російських військ обумовлює необхідність перегляду чинної методики оцінки збитків для довкілля з урахуванням масштабів наслідків і негативного впливу російської збройної агресії проти України на стан екологічної безпеки.

Відповідно до Кримінального кодексу України заподіяння шкоди довкіллю в результаті російської збройної агресії класифікується за статтею 441 Екоцид (масове знищення рослинного або тваринного світу, отруєння атмосфери або водних ресурсів, а також вчинення інших дій, що можуть спричинити екологічну катастрофу). Можливо також пов'язати руйнування навколишнього середовища зі злочинами проти людства, що включають «нелюдські дії», вчинені в рамках широко поширеного або систематичного нападу, спрямованого проти цивільного населення. У 2016 р. Міжнародний кримінальний суд відмітив, що Офіс Прокурора приділятиме особливу увагу притягненню до відповідальності за злочини, передбачені Римським статутом, що скоєні або призводять, зокрема, до руйнування довкілля, незаконної експлуатації природних ресурсів або незаконного позбавлення володіння землею¹.

Висновки та рекомендації

У результаті широкомасштабної збройної агресії РФ на території України відбулися масштабні руйнування об'єктів житлової та критичної інфраструктури, поранення і загибель військовослужбовців і цивільного населення в різних регіонах держави. Обстріли російських військ спричиняють значні порушення екологічної рівноваги, що супроводжується забрудненням атмосферного повітря, водних і земельних ресурсів, виникненням техногенних катастроф. Так, неодноразові ракетні удари вже призвели до великих пожеж на нафтобазах у низці українських міст, що супроводжувалися значним викидом забруднюючих речовин у довкілля. Захоплення Чорнобильської та Запорізької АЕС, пошкодження та порушення роботи об'єктів критичної енергетичної інфраструктури, обстріли та руйнування об'єктів військової та цивільної інфраструктури, екологічно небезпечних підприємств, де розміщуються хімічні речовини та промислові відходи, в цілому призводять до зростання масштабних загроз екологічній безпеці, в тому числі транскордонного характеру.

Можна стверджувати, що масштабний вплив негативних наслідків і ефектів для довкілля від російської збройної агресії може поширитися на територію практично усього європейського континенту і в цілому призведе до значного дисбалансу екосистем не лише України, але й усієї Європи на десятки років. Відтак дії керівництва РФ та російських військових мають кваліфікуватися відповідно до міжнародного права зокрема як злочини проти довкілля та екоцид.

Для подальшого притягнення до відповідальності за злочини проти довкілля офіційних осіб і військових РФ необхідно проводити документування випадків порушення

¹ https://www.icc-cpi.int/itemsDocuments/20160915_OTP-Policy_Case-Selection_Eng.pdf

правил ведення війн та гуманітарного права у сфері екологічної безпеки, відповідну оцінку збитків.

Для цього вбачається за доцільне **рекомендувати** Кабінету Міністрів України, Міністерству захисту довкілля та природних ресурсів України:

- забезпечити збір, обробку та формування відповідних матеріалів і баз даних для подання до Міжнародного кримінального суду щодо розслідування та переслідування злочинів російських військових, керівництва РФ та інших осіб проти довкілля;
- здійснити оновлення чинної методики оцінки збитків для довкілля з урахуванням масштабів наслідків і негативного впливу російської збройної агресії проти України на стан екологічної безпеки держави та провести таку оцінку спільно з ООН, ЄС;
- посилити спроможність і ефективність використання системи моніторингу стану довкілля за рахунок застосування засобів дистанційного зондування землі, доступу до супутникових даних ЄС та США;
- визначити ефективні правові механізми для притягнення до відповідальності російських військових, керівництва РФ за злочини проти навколишнього середовища.

Додаток

Випадки порушення правил ведення війн та гуманітарного права у сфері екологічної безпеки від російської військової агресії²

24 лютого 2022 р. під час вторгнення російські війська захопили Чорнобильську атомну електростанцію та інші атомні об'єкти в Чорнобильській зоні відчуження. У заручники взято українських співробітників атомних об'єктів. Над новим безпечним конфайнментом та об'єктом “Укриття” над зруйнованим блоком АЕС більше немає міжнародного контролю. У сховищах відпрацьованого ядерного палива СВЯП-1 і СВЯП-2 у Чорнобильській зоні відчуження знаходиться понад 22 тис. відпрацьованих паливних збірок. Під контролем перебуває значна кількість плутонію-239 може перетворитися на брудну бомбу, що перетворить тисячі гектарів на мертву без життя пустелю. Якщо артилерійські чи ракетні удари окупантів зруйнують сховище ядерних відходів, радіоактивний пил може покрити території України, Білорусі та ЄС.

Джерело: <https://mepr.gov.ua/news/39062.html>

25 лютого 2022 р. в результаті обстрілів російських військ зазнала значних руйнувань нафтобаза в м. Харкові на Індустріальному проспекті. Як повідомив речник Головного управління ДСНС України в Харківській області Євген Василенко, на території нафтобази відбулося вигорання залишків нафтопродуктів та обвал резервуару. В результаті оперативного реагування рятувальників інтенсивність полум'я вдалося значно зменшити і не допустити його поширення.

Джерело: https://24tv.ua/pozhezha-spalahnula-naftobazi-prospekti-industrialnomu-harkovi_n1879378

27 лютого 2022 р. російські військові обстріляли нафтобазу в с. Крячки Васильківської громади Київської області ракетами. Ароматичний вуглеводень, що утворюється при згорянні вуглеводневого палива, є дуже потужним канцерогеном. Тому дим від пожежі на нафтобазі є надзвичайно токсичним. При спалюванні рідких палив разом з димовими газами в атмосферне повітря потрапляють сірчаний ангідрид, оксид вуглецю, оксиди азоту, газоподібні й тверді продукти неповного згорання палива, сполуки ванадію, солі натрію та ін. Згорання нафтопродуктів також супроводжується викидами оксиду сірки, що є причиною виникнення «кислотних» дощів, що містять сірчану кислоту, сульфіти і сульфати амонію. Потрапляння нафтопродуктів у ґрунт загрожує забрудненням водоносних горизонтів, у тому числі на далеких від пожежі територіях. За попередніми оцінками Міндовкілля, безпрецедентні екологічні збитки від пожежі на нафтобазі в с. Крячки Васильківської громади Київської області становлять 810 млрд грн.

² Перелік не є вичерпним

Джерело: <https://tsn.ua/ukrayina/rosiya-nanesla-raketniy-udar-po-naftobazi-bilya-vasilkova-video-pozhezhi-1990207.html>

28 лютого 2022 р. російські окупанти близько 12:30 підірвали нафтобазу у місті Охтирка Сумської області. Підриг небезпечних хімічних речовин на нафтобазі завдав значної шкоди навколишньому середовищу. На сьогодні це не перший подібний інцидент, що стався на території України через обстріли російських військ. В результаті дим та шкідливі речовини від пожежі розсіяно вітром по території області.

Джерело: <https://rubryka.com/2022/02/28/v-ohtyrtsi-pidirvaly-naftobazu-sumska-oda/>

28 лютого 2022 р. відбувся підриг нафтобазі біля залізничного вокзалу у смт Бородянка Київської області. Внаслідок обстрілів пожежу неможливо було загасити кілька годин. В цілому масштабні пожежі на промислових підприємствах, нафтобазах є джерелами забруднення значної території України і призводять до викидів в атмосферу стійких органічних забруднювачів, до яких належать діоксини, фурани, етиленхлорид, вінілхлорид, хлорини і феноли, бензапірен, сполуки свинцю і ртуті, що мають високі канцерогенні властивості. Забруднення атмосфери поширюється на значні території та викликає тривале забруднення ґрунту, сільськогосподарських і лісових угідь.

Джерело: <https://kievlast.com.ua/news/v-borodyantsi-na-kiivshhini-palae-naftobaza-foto?noredirect=true>

2 березня 2022 р. через обстріли було знеструмлено найбільшу в Європі птахофабрику «Чорнобаївську» в смт Білозерка Херсонської області, де перебувало 3 млн голів птиці. Упродовж першого тижня загинуло понад 100 тис. птахів. Співробітникам підприємства і сусіднім фермам було роздано 1,45 млн яєць і 90 тис. курей.

11 квітня було повідомлено, що близько 3 млн птахів загинули, а відновити роботу підприємства поки неможливо. Загалом, Херсонщині техногенної катастрофи вдалося уникнути, але в зоні активних бойових дій перебувають ще десятки великих підприємств, які можуть становити різного роду небезпеку для людей та довкілля.

В аналогічній ситуації перебувають Богодухівська птахофабрика (с. Протопопівка, Харківська область), а також птахофабрика «Охоче» (с. Охоче, Харківська область). Також було знеструмлено найбільший у Європі інкубатор у смт Макарів (Київська область).

Через дії російських військових формуються значні екологічні та санітарно-гігієнічні ризики для довкілля та здоров'я населення, оскільки утилізація замореної птиці ускладнюється веденням активних бойових дій.

Джерело: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/805469.html>

3 березня 2022 р. російські війська обстріляли нафтобазу у Чернігові. Внаслідок потрапляння боєприпасів сталося загорання резервуарної групи загальною ємністю 5 тис.

м куб. дизельного пального. Від ДСНС до гасіння пожежі було залучено 25 осіб і 9 одиниць техніки. Завдяки злагодженим діям українських військових, працівників державної служби з надзвичайних ситуацій та небайдужих громадян вдалося загасити пожежу.

Джерело: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/3/7327698/>

4 березня 2022 р. російські танки увійшли на територію найбільшої в Європі Запорізької атомної електростанції і відкрили артилерійський вогонь по енергоблоку №1 та адміністративним будівлям. Пізніше в Держатомрегулюванні повідомили, що критичні системи безпеки енергоблоку №1 не постраждали, викидів радіоактивних матеріалів не відбулося. Але Запорізька АЕС перебуває під контролем російських військ, 5 з 6 енергоблоків були виведені з роботи та припинили виробляти електроенергію.

Джерело: <https://mepr.gov.ua/news/39062.html>

7 березня 2022 р. унаслідок двох авіаударів російських літаків сталося влучання в нафтобази у м. Житомир та смт Черняхів. В результаті виникло загоряння та знищено резервуар ємністю 10 м³ у Житомирі. Потужні пожежі на двох нафтобазах загрожують екологічною катастрофою для цілого регіону через викид небезпечних речовин в атмосферне повітря. Органами прокуратури Житомирської області розпочато досудове розслідування за фактами скоєння екоциду – отруєння атмосфери, що може спричинити екологічну катастрофу (ст. 441 КК України).

Джерело: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3423148-na-zitomirsini-pisla-aviaudariv-gorat-dvi-naftobazi.html>

10 березня 2022 р. від обстрілу російських військ постраждав газопровід-відвід високого тиску до газорозподільної станції «Вуглегірська ТЕС» в Донецькій області. Як повідомляє прес-служба "Оператора ГТС України", диспетчери компанії зафіксували значне зниження вхідного тиску в системі о 17:50. Цей газопровід-відвід забезпечує транспортування газу до Вуглегірської ТЕС та м. Світлодарськ, в якому проживає понад 12 тис. мешканців.

Джерело: <https://biz.censor.net/n3323707>

11 березня 2022 р. унаслідок активних військових дій російських окупантів у Луганській області пошкоджено повітряну ділянку газогону близько газорозподільної станції «Попасна», без газу залишилось понад 20 тис. мешканців міста та прилеглих населених пунктів.

Джерело: <https://tsoua.com/news/popasna-i-prylegli-naseleni-punkty-bez-gazu-cherez-poshkodzhennya-gazoprovodu-vidvodu-v-rezultati-bojovyh-dij/>

13 березня 2022 р. у газорозподільну станцію «Баштанка» (Миколаївська область) влучив російський снаряд, а також були пошкоджені газорозподільні мережі «Миколаївоблгазу».

Джерело: <https://www.unian.ua/economics/energetics/u-mikolajivskiy-oblasti-12-tisyach-zhiteliv-bashtanki-znovu-z-gazom-odtsu-novini-sogodni-11743192.html>

14 березня 2022 р. під час обстрілу російськими окупаційними військами с. Олишівка Чернігівської області у будівлю на території підземного газосховища влучив снаряд. Пошкоджено насосну станцію подачі метанолу на майданчик газозбірного пункту. В результаті пошкоджень відбуваються втрати газу як невідновного природного ресурсу. Неконтрольовані викиди в атмосферу внаслідок горіння газу завдають локального впливу на довкілля прилеглих територій.

Джерело: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/03/14/684003/>

14 березня 2022 р. під час обстрілів російських військ було зруйновано комплекс очисних споруд експлуатаційного цеху водопостачання та водовідведення, що знаходиться у с. Верхня Криниця поблизу м. Василівка Запорізької області. Зруйновано декілька важливих об'єктів, серед яких будівля каналізаційної насосної станції №1, що подає стічні води м. Василівка на очисні споруди. Також пошкоджена лінія електроживлення. В результаті руйнувань неочищені стічні води з міста потрапили до р. Дніпро без очищення.

Джерело: <https://www.zoda.gov.ua/news/59895/okupanti-zruynuvali-ochisni-sporudi-u-vasilivtsi.html>

21 березня 2022 р. унаслідок обстрілу російськими військами м. Суми пошкоджено будівлі та 1 резервуар з аміаком ємністю у 50 тон на території ПАТ «Суміхімпром». Відбувся в тому витік аміаку із зоною ураження близько 2.5 км. За напрямом вітру під загрозою опинилося село Новоселиця. За офіційною інформацією ДСНС рятувальники ліквідували аварію з витіку аміаку на підприємстві «Суміхімпром» до 8 години ранку. Працівники підприємства розпочали регламентні роботи з відновлення технологічного процесу.

Джерело: <https://www.pravda.com.ua/ukr/news/2022/03/21/7333219/index.amp>

22 березня 2022 р. у Всесвітній день води відбулося потрапляння ракети системи залпового вогню «Смерч» російських військ в р. Дніпро без детонації. Вибухи від потрапляння ракет у водойми знищують унікальні екосистеми річок, озер та морів, спричиняють забруднення вод і поширення токсинів. Російські окупанти грубо порушили Міжнародну конвенцію ЄЕК ООН «Про охорону та використання міжнародних водотоків та міжнародних озер», адже РФ та Білорусь є сторонами цієї Конвенції. На основі неї були

укладені відповідні двосторонні угоди про охорону та використання транскордонних водотоків, зокрема між Україною та Білоруссю, Україною та РФ.

Джерело: <https://mepr.gov.ua/news/39066.html>

Станом на 24 березня 2022 р. через дії російських окупантів в екосистемах Чорнобильської зони за останні два тижні зафіксовано понад 30 загорянь на площі понад 8700 га. Із них 5000 га перелогів та майже 2500 га лісів, а також болота, згарища минулих років і покинуті населені пункти. На сьогодні продовжується горіння у Луб'янському лісництві поблизу с. Буда, а також у Котовському лісництві поблизу с. Тараси та смт Поліське. За сприятливих погодних умов та невчасного виявлення та гасіння такі пожежі здатні у найкоротший час перетворитися у надзвичайну ситуацію.

Особливу загрозу становить розповсюдження пожеж в Зоні відчуження на територіях зі значними рівнями радіаційного забруднення та місцях розміщення об'єктів інфраструктури поводження з радіоактивними відходами у 10-кілометровій зоні навколо ЧАЕС. В цілому зростає ризик поширення радіоактивного забруднення на значні території за межами Зони відчуження.

Джерело: <https://mepr.gov.ua/news/39072.html>

Увечері 24 березня 2022 р. у селі Калинівка Фастівського району Київської області російські окупанти обстріляли нафтобазу. Як передає прес-служба ДСНС України, внаслідок обстрілів виникла пожежа. 25 березня станом на 6:25 залишки нафтопродуктів продовжують горіти. Загрози розповсюдження пожежі за межі нафтобази немає. Стосовно економічних збитків, то вартість об'єкта за даними власника становила біля 10 мільйонів доларів. Вартість палива, що зберігалася і згоріла в результаті обстрілів, за попередніми підрахунками складає біля 7 мільйонів євро.

Джерело: <https://tsn.ua/ato/povne-znischennya-naftobazi-na-kiyivschini-potyaglo-zbitkiv-na-milyoni-dolariv-i-viklikalo-deficit-paliva-2021476.html>

13 березня 2022 р. російські війська застосували у м. Попасна на Луганщині фосфорні бомби. 21 березня агресор скинув таку ж бомбу на м. Краматорськ. 24 березня російські окупанти застосували поблизу м. Рубіжного Луганської області заборонені боєприпаси з білим фосфором. У результаті в атмосферне повітря, поверхневі та підземні води, у ґрунти потрапляють тисячі тон отруйних токсичних речовин.

Конвенція ООН «Про негуманну зброю» забороняє використання фосфорних боєприпасів у міській забудові.

Джерело: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/vtorgnennya-rosiji-v-ukrajinu-na-rubizhne-okupanti-skinuli-fosforni-bombi-novini-ukrajini-50227852.html>

Станом на 25 березня 2022 р. внаслідок російської агресії вже пошкоджено майже 102 тис. га усіх типів ландшафтів України. Ракетні обстріли та бомбардування російських військ наносять значних втрат нашим природоохоронним об'єктам. На більшості з них тривають лісові та інші ландшафтні пожежі, відбувається масштабне знищення біорізноманіття, природно-заповідного фонду та об'єктів Смарагдової мережі. За даними дистанційного зондування Землі супутниками EFFIS, внаслідок російської агресії в Україні пожежами вже пошкоджено майже 39 тис. га території.

Джерело: <https://mepr.gov.ua/news/39077.html>

Унаслідок бойових дій частина лісів у Київській, Чернігівській, Сумській, Луганській, Донецькій та Херсонській областях перебуває під контролем російських військ. В лісах залишається велика кількість ракет та нерозірваних боєприпасів, що будуть представляти серйозну загрозу для населення протягом багатьох років.

Прямі збитки, завдані лісовій екосистемі, складають близько 135,5 млн доларів. При цьому треба враховувати, що площа вкритих лісовою рослинністю ділянок, на яких проходять бойові дії, становить 2907 тис. га із обсягом запасу деревини 588 млн куб. м. Непрямі збитки, завдані лісовій екосистемі, відкладені у часі, можуть скласти 53,6 млн доларів. Середня щорічна зміна запасу на 1 га у лісах Держлісагентства дорівнює 4 куб. м, а у результаті бойових дій може бути припинено щорічну зміну запасу на 10% площі. Збитки, завдані екосистемним послугам, що надаються лісами, можуть бути оцінені у 185 млн доларів з урахуванням того, що в результаті бойових дій буде знищено 0,5% запасу, що продукує екосистемні послуги.

У цілому, за даними Міндовкілля, загальна сума завданих російськими військами збитків становить 438,3 млн доларів або 12,7 млрд гривень.

Джерело: <https://mepr.gov.ua/news/39062.html>

28 березня 2022 р. російські війська нанесли ракетний удар по території нафтобази на Рівненщині. В результаті було знищено резервуари з паливом нафтобази, виникла пожежа із викидом небезпечних речовин у повітря, що може завдати значних втрат довкіллю. Оцінку збиткам для навколишнього природного середовища буде надано із залученням фахівців відповідних державних органів. За цим фактом рівненські правоохоронці розпочали провадження за статтями 441 та 438 КК України – екоцид та порушення законів і звичаїв війни.

Джерело: <https://www.unian.ua/war/situaciya-na-rivnenshchini-na-obstrilyaniy-naftobazi-pogasili-masshtabnu-pozhezhi-foto-video-novini-vtorgnennya-rosiji-v-ukrajinu-11765848.html>

30 березня 2022 р. на Дніпропетровщині російські ракети влучили в нафтобазу у м. Дніпро та один з об'єктів у Новомосковську. Загоряння не сталося, рятувальники ліквідують наслідки атаки. Внаслідок атаки на дніпровську нафтобазу стався витік палива,

також значно зруйновані ємності для зберігання паливно-мастильних матеріалів і сильно пошкоджено будівлю на цій території. Руйнування нафтобаз та великі пожежі призводять до токсичного забруднення атмосферного повітря, земель і водних ресурсів шкідливими речовинами на значній території України.

Джерело: <https://nv.ua/ukr/dnipro/naslidki-raketnogo-udaru-na-dnipropetrovshchini-vitik-paliva-ta-zruynovani-yemnosti-50229846.html>

5 квітня 2022 р. у м. Рубіжному Луганської області військові РФ влучили у цистерну з азотною кислотою, що є надзвичайно небезпечною хімічною речовиною. Ризик для здоров'я підвищується під час вдихання, ковтання, потрапляння на шкіру та слизові оболонки. Пари азотної кислоти викликають сильну подразнюючу дію на дихальні шляхи. За слабого отруєння з'являються ознаки бронхіту, легкого бронхіоліту, запаморочення, сонливість, в той час як важке отруєння може призвести до набряку легенів. Для захисту від парів і туману азотної кислоти необхідно використовувати протигази.

Джерело: <https://tsn.ua/ato/u-rubizhnomu-rosiyani-vluchili-u-cisternu-z-azotnoyu-kislotoyu-2029213.html>

Уночі 5 квітня 2022 р. у Тернопільській області через падіння уламків російської крилатої ракети пошкоджено 6 резервуарів з органічними добривами. Через це відбувся витік хімікатів, основною складовою яких є аміак. Станом на ранок заміри не показали збільшення рівня шкідливих речовин. Однак повторні проби виявили перевищення рівня аміаку у ґрунті та річці Іква.

Джерело: <https://lviv.media/chez-ulamky-rakety-u-ternopilskiy-oblasti-stavsia-vyitik-khimikativ/>

У ніч проти 6 квітня 2022 р. на Дніпропетровщині російські окупанти нанесли авіаудар по заводу у м. Новомосковську. У результаті спалахнула пожежа на площі 500 м², загорілися резервуари з мазутом. Було зруйновано шість ємностей. Станом на ранок пожежу ліквідовано. Ще одне влучання відбулося у Синельниківський район. Ракети вдарили по території нафтової бази, унаслідок чого також сталася пожежа в екосистемі, що була оперативно ліквідована.

Джерело: <https://tsn.ua/ato/masshtabi-pozhezhi-vrazhayut-okupanti-aviaudarom-znischili-zavod-na-dnipropetrovshchini-foto-2030080.html>

16 квітня 2022 р. армія РФ обстріляла нафтопереробний завод у Лисичанську Луганської області. За даними керівника ОДА, палива на підприємстві немає, однак горять залишки нафтошламу. В результаті обстрілу здійнялася пожежа на площі 5000 кв. м, триває гасіння. При потрапленні нафтошламів у ґрунт відбуваються незворотні зміни його фізичних, фізико-хімічних і мікробіологічних властивостей, що призводить до

втрати забрудненими ґрунтами родючості і відторгнення площ із сільськогосподарського використання. При горінні нафтошламів можуть утворюватися діоксини і фурани, що за рівнем токсичності значно перевищують нормативи.

Джерело: <https://tsn.ua/ato/rosiyska-armiya-obstrilyala-naftopererobniy-zavod-u-lisichansku-2038489.html>